

Rozdział 5

Przychody i wydatki zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych oraz środków specjalnych

Podstawę prawną funkcjonowania ww. jednostek organizacyjnych tworzy – obok ustawy o finansach publicznych – rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 grudnia 2000 r. (Dz.U. Nr 122, poz. 1333) w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej jednostek budżetowych, zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych oraz szczegółowych zasad i terminów rocznych rozliczeń i wpłat do budżetu przez zakłady budżetowe i gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych.

Przychody przedstawionych w tym rozdziale form gospodarki finansowej wyniosły w 2002 r. 5.935.849 tys. zł, w tym dotacja z budżetu przeznaczona na dofinansowanie zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych - 61.001 tys. zł. Udzielona dotacja była niższa w stosunku do 2001 r. o 16.433 tys. zł.

Wydatki zrealizowane zostały w wysokości 4.889.748 tys. zł, co stanowiło 0,6% produktu krajowego brutto.

Zrealizowane w 2002 r. kwoty przychodów i wydatków zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych, z uwzględnieniem dotacji budżetowych, wpłaty nadwyżek i zysku do budżetu, przedstawiają się następująco:

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa na 2002 r.	Plan po zmianach 2002 r.	Wykonanie 2002 r.	4:3
	w tysiącach złotych			%%
1	2	3	4	5
Ogółem				
1. Przychody	4.879.347	6.051.864	5.935.849	98,1
w tym: dotacja z budżetu	59.582	61.040	61.001	99,9
2. Wydatki	4.981.090	5.539.611	4.889.748	88,3
3. Wpłaty do budżetu	473.177	536.849	564.231	105,1
I. Zakłady budżetowe				
1. Przychody	526.111	464.603	444.960	95,8
w tym: dotacja z budżetu	36.941	38.039	38.027	100,0
2. Wydatki	521.674	463.853	459.178	99,0
3. Wpłaty do budżetu	2.695	2.695	5.537	205,5
II. Gospodarstwa pomocnicze				

1	2	3	4	5
1. Przychody	1.421.383	1.489.044	1.424.610	95,7
w tym: dotacja z budżetu	22.641	23.001	22.974	99,9
2. Wydatki	1.376.220	1.444.221	1.376.361	95,3
3. Wpłaty do budżetu	11.203	11.203	16.692	149,0
III. Środki specjalne				
1. Przychody	2.931.853	4.098.217	4.066.279	99,2
w tym: dotacja z budżetu				
2. Wydatki	3.083.196	3.631.537	3.054.209	84,1
3. Wpłaty do budżetu	459.279	522.951	542.002	103,6

Dotacje z budżetu państwa przeznaczone na dofinansowanie zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych wyniosły 61.001 tys. zł, co stanowiło 1,03% przychodów ogółem zrealizowanych w 2002 r.

Udział przychodów i wydatków poszczególnych form organizacyjnych w ich łącznych kwotach przedstawiał się następująco:

	<u>Przychody</u>	<u>Wydatki</u>
- zakłady budżetowe	7,5%	9,4%,
- gospodarstwa pomocnicze	24,0%	28,1%,
- środki specjalne	68,5%	62,5%.

Omawiane jednostki organizacyjne wpłaciły do budżetu państwa z wygospodarowanych nadwyżek i zysków 564.231 tys. zł oraz odprowadziły do budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych w wysokości 17.880 tys. zł.

Jednocześnie w związku ze zmianami w centralnych organach administracji rządowej (na podstawie ustaw z dnia 1 marca 2002 r. oraz z 24 maja 2002 r.) część zadań uległa likwidacji lub została włączona do innych jednostek.

Zakłady budżetowe

Zgodnie z obowiązującymi przepisami zakładami budżetowymi są takie jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, które odpłatnie wykonują wyodrębnione zadania, a koszty swojej działalności pokrywają w zasadzie z przychodów własnych.

Ustawa o finansach publicznych przewiduje jednak możliwość udzielania zakładom budżetowym z budżetu państwa dotacji przedmiotowej oraz - w zakresie określonym w odrębnych przepisach - dotacji podmiotowej lub dotacji celowej na dofinansowanie

kosztów realizacji inwestycji. Ponadto, nowo tworzonemu zakładowi budżetowemu może być przyznana jednorazowa dotacja z budżetu na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe.

Łącznie dotacje dla zakładu budżetowego nie mogą przekroczyć 50% jego wydatków; nie dotyczy to dotacji inwestycyjnych.

Faktyczny stan środków obrotowych na koniec roku ustala się jako różnicę między sumą stanu środków obrotowych na początek roku i przychodów należnych związanych z prowadzoną działalnością a sumą opłaconych kosztów, zobowiązań i nie poniesionych wydatków na inwestycje finansowane ze środków własnych.

Do planowanego i faktycznego stanu środków obrotowych zakładu nie są zaliczane otrzymane darowizny pieniężne.

Zakład budżetowy przekazuje do budżetu nadwyżkę środków obrotowych ustalonych na koniec roku, pozostawiając na swoim rachunku tylko taką jej część - wynikającą z przepisów szczegółowych - jaka jest niezbędna dla utrzymania stanu środków obrotowych zapewniających rytmiczne funkcjonowanie zakładu.

Przychody i wydatki zakładów budżetowych w poszczególnych częściach budżetu przedstawiały się w 2002 r. następująco:

Części	Przychody			Wydatki			3:2	6:5
	Ogółem		w tym: dotacja z budżetu	Ogółem		w tym: wpłata do budżetu		
	Plan po zmianach	Wykonanie		Plan po zmianach	Wykonanie			
	w tysiącach złotych						%%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem	464.603	444.960	38.027	466.548	464.715	5.537	96,0	99,6
z tego:								
Państwowa Inspekcja Pracy	5.504	4.668		5.425	4.721		84,8	87,0
Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe	10.298	7.256		10.127	7.395	47	70,5	73,0
Gospodarka	15.837	19.483		15.752	19.569	480	123,0	124,2
Gospodarka wodna	300	307		1.510	1.509		102,3	99,9
Kultura Fizyczna i Sport	63.551	68.561	12.277	62.051	70.784		107,9	114,1
Obrona narodowa	101.309	99.849		107.387	114.899	105	98,6	107,0
Praca	2.150	1.796		2.145	1.886		83,5	87,9
Rolnictwo	106.189	107.655	24.813	103.797	109.145	3.376	101,4	105,2
Sprawiedliwość	21.445	16.680	598	20.943	16.294		77,8	77,8
Szkolnictwo wyższe	11.301	10.781		11.413	10.781		95,4	94,5
Środowisko	5.600	6.348		5.346	5.935		113,4	111,0

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Sprawy wewnętrzne	18.981	13.604		18.707	14.285		71,7	76,4
Zdrowie	2.443	2.152	300	2.443	2.217		88,1	90,7
Główny Urząd Statystyczny	3.417	3.116		3.287	3.087		91,2	93,9
Główny Urząd Cei	6.607	2.009		6.514	1.967	16	30,4	30,2
Polskie Centrum Badań i Certyfikacji	21.300	23.663	39	20.685	23.535	1.357	111,1	113,8
Polska Akademia Nauk	19.356	18.187		19.583	18.778		94,0	95,9
Budżety wojewodów	49.015	38.843		49.433	37.929	155	79,2	76,7

W ogólnej kwocie przychodów wykonanych w 2002 r. przez zakłady budżetowe największy udział stanowiły przychody w częściach:

- Rolnictwo – 24,2%,
- Obrona narodowa – 22,4%,
- Kultura Fizyczna i Sport – 15,4%,
- Budżety wojewodów – 8,7 %,
- Polskie Centrum Badań i Certyfikacji – 5,3%.

Rolnictwo

W Rolnictwie funkcjonowały następujące zakłady budżetowe:

- Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt, prowadzące działalność w zakresie oceny wartości użytkowej i hodowlanej zwierząt gospodarskich, oceny wartości użytkowej mleka, ksiąg zwierząt hodowlanych oraz ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich,
- Centralny Inspektorat Standaryzacji, którego źródłem przychodów były opłaty za dokonywane oceny, wydawanie orzeczeń o jakości handlowej towarów rolno-spożywczych w obrocie z zagranicą wnoszonych przez podmioty gospodarcze oraz wpływy z tytułu badań laboratoryjnych wykonywanych na zlecenie.

Przychody zakładu są przeznaczane na pokrycie kosztów jego funkcjonowania.

Obrona narodowa

W 2002 r. w Obronie narodowej funkcjonowało 13 zakładów budżetowych tj. 10 domów wczasowych, Zakład Budżetowy „Wojskowe Misje Pokojowe” prowadzący obsługę finansową kontyngentów w misjach pokojowych ONZ oraz utworzone w 2002 r. 2 zakłady: Zakład Systemów Jakości i Zarządzania oraz Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego.

Na koniec 2002 r. wszystkie domy wczasowe, tj. 10 zakładów, odnotowały dodatnie wyniki finansowe.

Kultura Fizyczna i Sport

W Urzędzie Kultury Fizycznej i Sportu do dnia 30 czerwca 2002 r. – w formie zakładu budżetowego – funkcjonował Centralny Ośrodek Sportu.

W wyniku zmian w organizacji i funkcjonowaniu centralnych organów administracji rządowej i jednostek im podporządkowanych, wprowadzonych ustawą z dnia 1 marca 2002 r. oraz likwidacją Urzędu Kultury Fizycznej i Sportu, zakład ten od lipca 2002 r. podlega ministrowi właściwemu do spraw kultury fizycznej i sportu (cz. 25 Kultura fizyczna i sport), tj. Ministrowi Edukacji Narodowej i Sportu.

Głównym celem działalności Centralnego Ośrodka Sportu jest zapewnienie warunków materialnych i organizacyjnych dla potrzeb centralnego szkolenia sportowego, przede wszystkim kadry narodowej i olimpijskiej.

Przychody własne zakładu pochodziły głównie z wpływów pensjonatów, małej gastronomii, wypożyczania sprzętu sportowego, z wpływów z dzierżawy i leasingu oraz ze sprzedaży wyrobów i składników majątkowych i stanowiły około 83,9% ogółu przychodów. Pozostałą część przychodów stanowiła dotacja budżetowa przeznaczona na częściowe dofinansowanie kosztów utrzymania obiektów i urządzeń sportowych, komórek odnowy biologicznej i pomocy audiowizualnej.

Budżety wojewodów

W 2002 r. zakłady budżetowe działały w 11 województwach, a ich działalność prowadzona była przez:

- Zakład Stawy Milickie w Rudzie Sułowskiej, prowadzący hodowlę i sprzedaż ryb słodkowodnych, produkcję narybku, kroczków karpia oraz innych gatunków ryb słodkowodnych,
- Zakłady Techniki Medycznej Służby Zdrowia we Wrocławiu działające na rzecz jednostki służby zdrowia,
- Pracownię Wdrożeń Informatycznych i Nadzoru Geodezyjnego w Szczecinie, świadczącą usługi z dziedziny informatyzacji zasobu geodezyjnego i kartograficznego oraz nadzoru w zakresie prac geodezyjnych i kartograficznych,
- Ośrodek Informatyki – Terenowy Bank Danych w Łodzi, świadczący usługi informatyczne na rzecz Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego, organów administracji rządowej, jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek organizacyjnych i osób fizycznych, w tym

świadczący usługi w zakresie prowadzenia ewidencji pojazdów i ewidencji ludności PESEL,

- Dyrekcje Miejskich Inwestycji Komunalnych we Wrocławiu, świadczące usługi w zakresie nadzoru inwestorskiego nad inwestycjami miejskimi,
- Ośrodki szkolenia, doskazywania i doskonalenia kadr – prowadzące działalność w zakresie doskazywania i doskonalenia kadr w formie kursów, seminariów, szkoleń na rzecz pracowników administracji rządowej i samorządowej. Ośrodki te działały w 11 województwach,
- Wojewódzkie Zakłady Sanitarne (województwo mazowieckie), świadczące usługi w zakresie: utylizacji odpadów medycznych stałych, prania bielizny szpitalnej, dezynfekcji mechanicznej i parowej odzieży i bielizny, przewozu zakaźnie chorych oraz z tytułu wynajmu powierzchni,
- Międzywojewódzki Ośrodek Szkolenia Obrony Cywilnej i Administracji w Gdańsku.

Niższe od zaplanowanego wykonanie przychodów wynikało głównie z ograniczenia:

- ilości umów o zastępstwo inwestorskie, zawieranych przez Dyrekcję Miejskich Inwestycji Komunalnych we Wrocławiu o ok. 40%,
- ilości jednostek i firm zainteresowanych organizowaniem szkoleń, kursów i konferencji przez wojewódzkie ośrodki szkolenia, doskazywania i doskonalenia kadr.

Polskie Centrum Badań i Certyfikacji

Źródłem przychodów Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji były wpływy z:

- certyfikowania auditorów,
- certyfikowania systemów jakości u dostawców,
- kontrolowania certyfikowanych systemów jakości u dostawców w zakresie stawianych im wymagań.

Przychody wykonano w 111,1%.

W kilku zakładach budżetowych wykonanie przychodów było znacznie niższe w odniesieniu do planu.

Niskie wykonanie przychodów w 2002 r. w części Sprawy wewnętrzne było spowodowane niższymi niż planowano wpływami z ośrodków wczasowych MSWiA w Karpaczu, Przesiece oraz w Złotym Potoku, co pośrednio związane jest z brakiem środków na modernizację, warunkującą wzrost przychodów i rentowności.

Znaczne odchylenie od planu wykonania przychodów w części Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe wynika z niższej liczby szkoleń na rzecz resortu oraz kontrahentów zewnętrznych.

Niskie wykonanie przychodów w części Główny Urząd Ceł wynika ze zmian w administracji rządowej – likwidacji Urzędu z dniem 1.05.2002 r., a więc realizacja przychodów dotyczyła tylko czterech miesięcy.

Gospodarstwa pomocnicze

Gospodarstwo pomocnicze jest wyodrębnioną z jednostki budżetowej, pod względem organizacyjnym i finansowym, częścią jej podstawowej działalności lub działalnością uboczną.

Podobnie jak zakład budżetowy, gospodarstwo pomocnicze pokrywa koszty swojej działalności z uzyskiwanych przychodów własnych i jest tworzone przede wszystkim w tych przypadkach, gdy w ramach jednostki budżetowej istnieją komórki organizacyjne prowadzące - oprócz wypełniania zadań na rzecz swej jednostki macierzystej - również uboczną działalność. Sprzedaży usług na rzecz macierzystej jednostki budżetowej gospodarstwo pomocnicze dokonuje według kosztów własnych.

Gospodarstwo pomocnicze może otrzymywać z budżetu państwa dotacje przedmiotowe, a gospodarstwo nowo utworzone - dotację na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe.

Zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych gospodarstwo pomocnicze ma obowiązek wpłacania do budżetu państwa połowy osiągniętego zysku.

W 2002 r. przychody i wydatki gospodarstw pomocniczych w poszczególnych częściach budżetu przedstawiały się następująco:

Części	Przychody			Wydatki			3:2	6:5
	Ogółem		w tym: dotacja z budżetu	Ogółem		w tym: wpłata do budżetu		
	Plan po zmianach	Wykonanie		Plan po zmianach	Wykona nie			
	W tysiącach złotych							
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem	1.489.044	1.424.610	22.974	1.455.424	1.393.053	16.692	95,7	95,7
z tego:								
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	22.000	21.372		21.985	21.365	7	97,1	97,2
Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	3.264	3.148		3.257	3.127		96,4	96,0

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	157.900	153.302		132.753	131.267	9.759	97,1	98,9
Budownictwo, Gospodarka Przestrzenna i Mieszkaniowa	7.735	8.495		7.735	8.494	11	109,8	109,8
Budżet, finanse publiczne i instytucje Finansowe	36.903	37.533		36.874	37.561	451	101,7	101,9
Gospodarka	34.217	32.504		34.832	33.105	448	95,0	95,0
Gospodarka morska	3.575	4.001		3.575	3.918	20	111,9	109,6
Gospodarka wodna	21.630	24.472		21.214	23.373	529	113,1	110,2
Kultura i ochrona dziedzictwa Narodowego	8.699	8.361		8.685	8.424	41	96,1	97,0
Nauka	1.581	1.702		1.581	1.701		107,7	107,6
Obrona narodowa	381.173	316.919		379.135	317.129	1.460	83,1	83,6
Oświata i wychowanie	3.214	3.214		3.182	3.184	3	100,0	100,1
Praca	36.629	29.641		36.048	28.972	361	80,9	80,4
Rolnictwo	61.127	60.897	18.748	61.127	60.888	113	99,6	99,6
Skarb Państwa	16.552	16.782		16.552	16.729	9	101,4	101,1
Sprawiedliwość	135.508	153.388	558	132.808	148.361	170	113,2	111,7
Transport	42.439	41.479		39.785	41.689	419	97,7	104,8
Środowisko	62.975	66.454	2.505	62.785	64.539	428	105,5	102,8
Sprawy wewnętrzne	17.318	14.705		17.247	14.659	92	84,9	85,0
Sprawy zagraniczne	24.845	23.940		24.818	23.932	5	96,4	96,4
Zdrowie	14.121	14.825	300	14.189	14.544	104	105,0	102,5
Urząd Ochrony Państwa	1.090	1.417		920	1.314	1	130,0	142,8
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	5.450	5.537		5.450	5.851	452	101,6	107,4
Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast	4.150	4.219		4.150	3.828	64	101,7	92,2
Główny Urząd Statystyczny	7.395	5.249		7.324	5.152	41	71,0	70,3
Wyższy Urząd Górniczy	938	917		938	916		97,8	97,7
Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	950	931		950	925	1	98,0	97,4
Polska Akademia Nauk	19.291	16.955		19.289	16.882		87,9	87,5
Urząd Regulacji Telekomunikacji	693	492		690	475		71,0	68,8
Urząd Regulacji i Telekomunikacji Poczty	1.400	949		1.395	950	9	67,8	68,1
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	1.492	1.495		1.471	1.499	101	100,2	101,9
Budżety Wojewodów	352.792	349.317	863	352.681	348.304	1.594	99,0	98,8

W kwocie przychodów gospodarstw pomocniczych w 2002 r. największy był udział przychodów w częściach:

- Budżety wojewodów – 24,5%,
- Obrona narodowa – 22,2%,
- Sprawiedliwość – 10,8%,

- Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – 10,8%,
- Środowisko – 4,7%
- Rolnictwo – 4,3%.

Budżety wojewodów

Gospodarstwa pomocnicze działały przy urządach wojewódzkich, wojewódzkich komendach policji, Ośrodkach Doradztwa Rolniczego, Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Weterynaryjnej, Inspekcji Skupu i Przetwórstwa Artykułów Rolnych, wojewódzkich centrach zdrowia publicznego, kuratoriach oświaty oraz parkach krajobrazowych.

Największy udział w przychodach ogółem miały gospodarstwa funkcjonujące w działach:

- administracja publiczna,
- transport i łączność,
- bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa,
- rolnictwo i łowiectwo,
- informatyka.

Przychody gospodarstw pomocniczych pochodziły głównie z odpłatności za wykonywane zadania z zakresu:

- obsługi siedzib urzędów wojewódzkich (we wszystkich województwach),
- obsługi drogowych przejść granicznych,
- prowadzenia stołówek i bufetów oraz sprzedaży innych usług (np. naprawa i holowanie samochodów, prowadzenie parkingów badań technicznych pojazdów prywatnych),
- świadczenia usług wypoczynkowych i hotelarskich dla funkcjonariuszy policji,
- świadczenia usług informatycznych,
- sprzedaży wczasów, miejsc kolonijnych oraz organizacji kursokonferencji,
- upowszechniania i wdrażania postępu w rolnictwie, badania jakości produktów gospodarki żywnościowej oraz oceny plantacji nasiennych i sadzeniakowych,
- organizowania kursów specjalizacyjnych i szkoleń dla wyższego i średniego personelu medycznego oraz wynajmowania miejsc noclegowych,
- produkcji i sprzedaży materiału szkółkarskiego oraz sprzedaży drzewek i krzewów,
- opracowywania dokumentacji uproszczonych planów urządzania lasów,

- wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych na obszarach rezerwatów przyrody oraz tablic informacyjnych,
- prowadzenia edukacji ekologicznej (kursy i szkolenia),
- prowadzenie „zielonych szkół” oraz administrowania budynkami i urządzeniami będącymi w zarządach zespołów parków krajobrazowych,
- wykonywania czynności z zakresu geodezji i kartografii oraz gospodarki nieruchomościami na rzecz organów administracji publicznej oraz innych organów.

Wydatki funkcjonujących w województwach gospodarstw pomocniczych przeznaczone były głównie na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń, zakup materiałów i wyposażenia, energii elektrycznej i ciepłej, usług telekomunikacyjnych.

Obrona narodowa

W Obronie narodowej na koniec 2002 r. funkcjonowało 207 gospodarstw pomocniczych. Gospodarstwa te to przede wszystkim kasyna, pralnie i zakłady pralniczo-usługowe, wojskowe domy wypoczynkowe, piekarnie, wojskowe zakłady remontowo-budowlane.

W stosunku do 2001 r. liczba gospodarstw pomocniczych w Obronie narodowej na koniec roku zmniejszyła się o 30.

Źródłem przychodów uzyskanych przez gospodarstwa pomocnicze były wpływy z usług oraz wpływy ze sprzedaży wyrobów i składników majątkowych.

Niższe wykonanie przychodów w 2002 r. w stosunku do planu było spowodowane:

- spadkiem popytu na usługi świadczone przez gospodarstwa,
- likwidacją nierentownych gospodarstw pomocniczych, likwidacją jednostek wojskowych,
- konkurencją na rynku usług w zakresie usług pralniczych i gastronomicznych.

Sprawiedliwość

W 2002 r. przy jednostkach budżetowych resortu sprawiedliwości funkcjonowało 55 gospodarstw pomocniczych, z tego 26 warsztatów szkolnych przy zakładach dla nieletnich, przy Sądzie Okręgowym w Koszalinie 1 gospodarstwo pod nazwą "Gospodarstwo Pomocnicze w Sarbinowie Morskim" oraz 28 gospodarstw przy jednostkach więziennictwa:

- 14 zakładów produkcyjnych,
- 11 zakładów remontowo-budowlanych,
- 2 administracje budynków mieszkalnych,

- 1 zakład rolny.

Na pokrycie kosztów ogrzewania pomieszczeń warsztatów szkolnych przy zakładach dla nieletnich, prowadzonych w formie gospodarstw pomocniczych przewidziana była w ustawie budżetowej dotacja w wysokości 562 tys. zł, która została wykorzystana w wysokości 558 tys. zł.

Źródłem przychodów gospodarstw pomocniczych były dochody własne oraz dotacja budżetowa określona rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 19 grudnia 2000 r. w sprawie ustalania stawek dotacji przedmiotowych dla państwowych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych państwowych jednostek budżetowych oraz określenie szczegółowych zasad i trybu udzielania i rozliczania dotacji (Dz.U. Nr 122, poz. 1134).

Gospodarstwa pomocnicze koszty swojej działalności pokrywają z przychodów własnych.

Do budżetu państwa odprowadzono wpłatę w wysokości 170 tys. zł.

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

Gospodarstwo pomocnicze w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów prowadzi m.in. działalność produkcyjną, świadczenie usług inwestycyjno-remontowych, technicznych, biurowych, gospodarczych, wczasowo-rekreacyjnych i recepcyjnych niezbędnych do realizacji zadań Kancelarii.

Podstawowym źródłem przychodów tego gospodarstwa w 2002 r. były wpływy ze sprzedaży wyrobów i usług, a największą pozycję stanowiły przychody z wydawania i rozpowszechniania Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego.

Środowisko

W Środowisku funkcjonowały przy jednostkach budżetowych 24 gospodarstwa pomocnicze:

- 23 gospodarstwa pomocnicze przy parkach narodowych,
- 1 gospodarstwo pomocnicze przy centrali Ministerstwa.

Przedmiotem działania gospodarstw pomocniczych przy parkach narodowych jest wykonywanie zadań z zakresu ochrony przyrody (ekosystemów wodnych i lądowych) oraz działalność z zakresu usług turystycznych, wydawniczych i transportowych.

Źródłem przychodów są opłaty za wstęp do parków, wpływy z działalności wydawniczej.

Rolnictwo

W Rolnictwie funkcjonowały w 2002 r. gospodarstwa pomocnicze przy:

- Centralnym Ośrodkiem Badania i Ochrony Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej realizujące odpłatnie różne zadania w zakresie oceny wartości odmian roślin uprawnych, które uzyskiwało przychody z odpłatności za realizację usług w zakresie postępu biologicznego w produkcji roślinnej,
- Krajowym Centrum Doradztwa, Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w Brwinowie, które uzyskiwało przychody z tytułu realizacji zadań z zakresu doradztwa rolniczego,
- Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Zakład obsługi świadczący usługi na rzecz jednostki macierzystej.

Niższe od planowanych przychody w części Urząd Regulacji Telekomunikacji i Poczty spowodowane były mniejszym od planowanego zapotrzebowaniem na badania kompatybilności urządzeń radiowych i telekomunikacyjnych.

Środki specjalne

W odróżnieniu od zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych, środki specjalne nie są wyodrębnioną organizacyjnie jednostką, lecz środkami finansowymi, gromadzonymi przez jednostki budżetowe na wyodrębnionych rachunkach bankowych.

Od 1999 r. podstawą prawną funkcjonowania tej formy gospodarki finansowej jest ustawa o finansach publicznych, która określa, że są to środki gromadzone:

- 1) na podstawie odrębnych ustaw oraz uchwał organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego,
- 2) z tytułu spadków, zapisów i darowizn w postaci pieniężnej na rzecz jednostki budżetowej,
- 3) z tytułu odszkodowań i wpłat za utracone lub uszkodzone mienie oddane jednostce budżetowej w zarząd bądź w użytkowanie,
- 4) z tytułu sprzedaży zapasów środków materiałowych przechowywanych w celach mobilizacyjnych.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, środki specjalne przeznacza się na:

- 1) cele wskazane w ustawie lub uchwale, na podstawie której utworzono te środki,
- 2) cele wskazane przez darczyńcę lub spadkodawcę,

- 3) remont uszkodzonego lub odtworzenie utraconego mienia, oddanego jednostce budżetowej w zarząd lub użytkowanie oraz odtworzenie zapasów środków materiałowych przechowywanych w celach mobilizacyjnych.

Przychody i wydatki oraz wpłaty nadwyżek do budżetu w poszczególnych częściach budżetu przedstawia poniższe zestawienie:

Części	Przychody			Wydatki			3:2	6:5
	Ogółem		w tym: dotacja z budżetu	Ogółem		w tym: wpłata do budżetu		
	Plan po zmianach	Wykonanie		Plan po zmianach	Wykonanie			
	w tysiącach złotych							%%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem	4.098.217	4.066.279		4.154.488	3.596.211	542.002	99,2	86,6
z tego:								
Najwyższa Izba Kontroli	37	37		140	140		100,0	100,0
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	13.939	14.717		64.375	61.948	12.080	105,6	96,2
Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe	1.791.268	1.815.832		1.901.198	1.847.054	297.018	101,4	97,2
Gospodarka morska	1.979	1.647		2.236	1.449	337	83,2	64,8
Gospodarka wodna	1.540	1.528		1.455	1.125	292	99,2	77,3
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	11.452	11.451		11.288	11.364	634	100,0	100,7
Kultura fizyczna i sport	242.845	230.892		278.245	265.000		95,1	95,2
Nauka	132.000	44.237		26.400	13.721	13.721	33,5	52,0
Obrona narodowa	256.145	278.673		255.407	179.774		108,8	70,4
Oświata i wychowanie	1.968	2.002		2.005	2.032	343	101,7	101,3
Praca	21	78		74	77		371,4	104,1
Rolnictwo	1.869	2.031		1.879	1.933	377	108,7	102,9
Skarb Państwa	278.673	609.706		307.728	248.343	117.157	218,8	80,7
Sprawiedliwość	85.978	82.500		88.566	85.235	15.613	96,0	96,2
Transport	486.585	469.882		407.084	389.735		96,6	95,7
Środowisko	3.694	3.067		1.083	968	693	83,0	89,4
Sprawy wewnętrzne	6.314	6.634		4.716	4.658	316	105,1	98,8
Zabezpieczenie społeczne	10	10		10			100,0	0,0
Sprawy zagraniczne	22.586	28.489		14.123	10.064	5.448	126,1	71,3
Zdrowie	119.728	117.009		122.233	120.533	20.364	97,7	98,6
Urząd Kultury Fizycznej i Sportu	447.200	214.355		455.950	188.116		47,9	41,3

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Urząd Zamówień Publicznych	4.700	5.772		4.700	5.360	956	122,8	114,0
Główny Urząd Statystyczny	4.292	4.350		3.969	3.753	923	101,4	94,6
Główny Urząd Cei	104.342	35.468		109.421	21.952	6.852	34,0	20,1
Urząd Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi	2.061	2.557		12.038	53.658	45.885	124,1	445,7
Główny Urząd Miar	25	25		25	25		100,0	100,0
Polski Komitet Normalizacyjny	4.117	6.757		3.871	4.448	1.469	164,1	114,9
Polska Akademia Nauk	58	56		66	61		96,6	92,4
Komisja Papierów Wartościowych i Giełd	1.761	1.683		2.031	1.938	360	95,6	95,4
Generalny Inspektorat Celny	1.732	2.240		2.929	1.881	404	129,3	64,2
Regionalne Izby Obrachunkowe	3.140	3.295		3.146	3.261	658	104,9	103,7
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	222	28		222			12,6	
Budżety Wojewodów	65.937	69.272		65.877	66.604	103	105,1	101,1

Omówienie środków specjalnych w poszczególnych częściach budżetu gospodarki prezentowane jest poniżej.

W ogólnej kwocie przychodów zaplanowanych dla środków specjalnych największy udział stanowią przychody w częściach:

- Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe – 44,7%,
- Skarb Państwa – 15,0%,
- Transport – 11,6%,
- Obrona narodowa – 6,9%,
- Kultura Fizyczna i Sport – 5,7%.

Zgodnie z art. 49 ustawy budżetowej na 2002 r. na niektórych dysponentów nałożono obowiązek wpłaty do budżetu państwa 20% planowanych przychodów środka specjalnego.

Wpłaty do budżetu w poszczególnych częściach środka specjalnego prezentowane są poniżej:

Części	Plan po zmianach	Wykonanie	3:2
	w tys. zł		%%
1	2	3	4
Ogółem	522.951	542.002	103,6
z tego:			
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	12.080	12.080	100,0
Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe	292.238	297.018	101,6
Gospodarka morską	396	337	85,1
Gospodarka wodna	292	292	100,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	555	634	114,2
Nauka	26.400	13.721	52,0
Oświata i wychowanie	342	343	100,3
Rolnictwo	370	377	101,9
Skarb Państwa	117.157	117.157	100,0
Sprawiedliwość	17.089	15.613	91,4
Środowisko	693	693	100,0
Sprawy wewnętrzne	247	316	127,9
Sprawy zagraniczne	4.306	5.448	126,5
Zdrowie	23.473	20.364	86,8
Urząd Zamówień Publicznych	940	956	101,7
Główny Urząd Statystyczny	944	923	97,8
Główny Urząd Cei	22.499	6.852	30,5
Urząd Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi	412	45.885	*)
Polski Komitet Normalizacyjny	822	1.469	178,7
Komisja Papierów Wartościowych i Giełd	360	360	100,0
Generalny Inspektorat Celný	586	404	68,9
Regionalne Izby Obrachunkowe	625	658	105,3
Budżety Wojewodów	125	103	82,4

*) - wskaźnik powyżej 1.000

Największy udział w wpłatach z tego tytułu wystąpił w następujących częściach:

- Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe,
- Urząd Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi,
- Zdrowie,
- Sprawiedliwość.

Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe

W resorcie Ministra właściwego do spraw budżetu, finansów publicznych i instytucji finansowych funkcjonują następujące środki specjalne:

- wynagrodzenia prowizyjne w urzędach skarbowych; źródłem przychodów są wpływy pochodzące z pobieranych od wierzycieli opłat w wysokości 5% od kwot ściągniętych w trybie egzekucyjnym, a także wpłaconych w wyniku zastosowania środków egzekucyjnych oraz opłat za czynności egzekucyjne urzędów skarbowych i opłaty manipulacyjne; wydatki natomiast związane są z prowadzeniem egzekucji administracyjnej, wynagrodzeniami prowizyjnymi wypłacanymi pracownikom wykonującym egzekucję administracyjną należności pieniężnych oraz przedsięwzięciami usprawniającymi egzekucję administracyjną,
- fundusz premiowy w jednostkach skarbowych; źródłem przychodów funduszu premiowego są:
 - odpis w wysokości 20% dodatkowych wpływów podatkowych i niepodatkowych należności budżetowych, uzyskanych w wyniku bezpośredniego działania izb i skarbowej oraz kontroli podatkowej podatników i płatników, wpłacanych na rachunki dochodów urzędów skarbowych,
 - odpis w wysokości 20% od wartości zmniejszenia deklarowanych należności zwrotu podatku urzędów skarbowych oraz urzędów kontroli skarbowej, tj. nadzoru, kontroli dochodowego od osób fizycznych oraz podatku od towarów i usług dokonanego przez urzędy skarbowe w wyniku bezpośredniego działania,
- gry losowe przy Ministerstwie Finansów; źródłem przychodów środków są odpisy w wysokości 10% opłat za udzielone zezwolenia, złożone egzaminy oraz za wydawane świadectwa zawodowe; wydatki związane są z zakupem sprzętu specjalistycznego i wyposażenia, prowadzeniem szkoleń, weryfikacją podmiotów prowadzących gry losowe i zakłady wzajemne zleczanych wyspecjalizowanym instytucjom,

środki specjalne administracji celnej; źródłem przychodów środków uzyskiwanych w oparciu o ustawę Kodeks celny są opłaty za wydawanie pozwoleń, opłaty za przechowywanie towarów oraz opłaty manipulacyjne. Środki te przeznacza się na

inwestycje oraz zakup towarów i usług związanych z usprawnieniem funkcjonowania Służby Celnej, wypełnienie standardów członkostwa w Unii Europejskiej, na premie uznaniowe dla funkcjonariuszy celnych,

- środki specjalne uzyskane na podstawie ustawy o Służbie Celnej są to środki w wysokości 20% dodatkowych wpływów należności budżetowych uzyskanych w wyniku przeprowadzonych kontroli oraz 20% wpływów uzyskanych przez Skarb Państwa tytułem przepadku rzeczy pochodzących z ujawnionych przez funkcjonariuszy celnych przestępstw; środki te zgodnie rozporządzeniem Ministra Finansów z 11 kwietnia 2000 r. w wysokości co najmniej 50% przeznaczane są na usprawnienie funkcjonowania Służby Celnej, a pozostałe na nagrody dla funkcjonariuszy celnych, którzy przyczynili się bezpośrednio do uzyskania dodatkowych wpływów budżetowych lub ujawnienia przestępstw,
- środki inspekcji celnej; źródłem przychodów jest 20% dodatkowych wpływów należności budżetowych uzyskanych w wyniku przeprowadzonych kontroli obejmujących: kwoty należności celnych, kwoty należności podatkowych z tytułu obrotu towarowego z zagranicą towarami pochodzenia zagranicznego oraz 20% wpływów uzyskanych przez Skarb Państwa rzeczy pochodzących z przestępstw ujawnionych przez Inspekcję Celną.

Środki specjalne Głównego Urzędu Cei z dniem 1 maja 2002 r., a Głównego Inspektoratu Celnego z dniem 1 lipca 2002 r. zostały przejęte przez część 19 – Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe.

Skarb Państwa

Przepisami ustawy z dnia 1.03.2002 r. o zmianach w funkcjonowaniu i organizacji centralnych organów administracji rządowej i jednostkach im podporządkowanych oraz o zmianie niektórych ustaw, z dniem 1.04.2002 r. zmienione zostały przepisy ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.

Zlikwidowano z dniem 1.04.2002 r. następujące środki specjalne:

- Fundusz Mienia Polikwidacyjnego,
- Fundusz Gospodarowania Mieniem,
- Fundusz Finansowania Prywatyzacji.

W myśl znowelizowanej ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji powstały dwa środki specjalne:

- Fundusz Skarbu Państwa,
- Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców.

Źródłem przychodów Funduszu Skarbu Państwa było 2% przychodów z prywatyzacji, uzyskanych w danym roku budżetowym oraz środki pieniężne uzyskane w trybie art. 49 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych z przeznaczeniem na uzupełnienie brakujących środków na pokrycie kosztów procesów likwidacyjnych, postępowania upadłościowego i zarządu mieniem Skarbu Państwa.

Środki te przeznacza się na pokrycie kosztów prywatyzacji, gospodarowania mieniem Skarbu Państwa oraz wykonywanie przez ministra właściwego ds. Skarbu Państwa innych ustawowo określonych zadań.

Środek ten przejął funkcje dotychczasowych środków gromadzonych na Funduszu Finansowania Prywatyzacji, Funduszu Gospodarowania Mieniem oraz Funduszu Mienia Polikwidacyjnego.

Przychodem Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców było 10% przychodów z prywatyzacji uzyskanych w danym roku budżetowym. Odpis na Fundusz został podwyższony do 15% przychodów z prywatyzacji w myśl ustawy z dnia 5.12.2002 r. o zmianie ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa z mocą obowiązywania od stycznia 2002 r.

W Skarbie Państwa funkcjonuje również środek – Fundusz Reprywatyzacji, tworzony na podstawie art. 56 ust 2 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.

Źródłem przychodów tego środka jest 5% akcji należących do Skarbu Państwa w spółkach powstałych w wyniku komercjalizacji lub wpływy uzyskane przez budżet ze sprzedaży tych akcji.

Środki te przeznacza się głównie na wypłatę odszkodowań dawnym właścicielom mienia bezprawnie przejętego przez Skarb Państwa na podstawie aktów nacjonalizacyjnych wydanych w latach 1944-1962 należnych im na podstawie art. 156 i 160 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Transport

W jednostkach organizacyjnych Transportu środki specjalne funkcjonowały przy Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych, a od 1 kwietnia 2002 r. przy Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Źródłem przychodów tych środków są opłaty za udzielanie zezwoleń i koncesji na wykonywanie transportu drogowego, opłaty za zezwolenia na przejazdy pojazdów ponadnormatywnych, opłaty i kary za zajęcie pasa drogowego i za przejazd po drogach publicznych bez zezwolenia, wpływy z opłat za specyfikacje oraz udzielanie koncesji na

budowę i eksploatację autostrad, wpływy uzyskane z tytułu odpłatnego udostępnienia nieruchomości nabytych na cele związane z budową autostrad itp.

Uzyskane środki przeznaczone zostały na budowę i modernizację dróg i obiektów mostowych, bieżące utrzymanie dróg i mostów oraz na sfinansowanie wynagrodzeń i innych świadczeń pracowniczych na rzecz pracowników zlikwidowanej Agencji Budowy i Eksploatacji Autostrad.

Obrona narodowa

W 2002 r. środek specjalny działający przy Ministerstwie Obrony Narodowej osiągnął 108,8% zaplanowanych przychodów.

Źródłem przychodów były środki otrzymane od pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz z Agencji Mienia Wojskowego.

Uzyskane środki przeznaczone były na inwestycje budowlane oraz zakup środków trwałych w ramach zakupów inwestycyjnych.

Kultura Fizyczna i Sport

Środki specjalne przy Urzędzie Kultury Fizycznej i Sportu funkcjonowały do dnia 30 czerwca 2002 r. Na mocy ustawy z dnia 1 marca 2002 r. o zmianach w organizacji i funkcjonowaniu centralnych organów administracji rządowej i jednostek im podporządkowanych oraz o zmianie niektórych ustaw UKWiS uległ likwidacji. Nowym dysponentem rachunku środków specjalnych jest minister właściwy do spraw kultury fizycznej i sportu (cz. 25 – Kultura fizyczna i sport), tj. Minister Edukacji Narodowej i Sportu.

Przychodami środków są wpływy z tytułu dopłat do stawek w grach liczbowych prowadzonych przez Spółkę z o.o. „Totalizator Sportowy” zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 1992 r. o grach losowych, zakładach wzajemnych i grach na automatach.

Ze środków specjalnych w 2002 r. finansowano:

- modernizację, remonty oraz dofinansowanie inwestycji obiektów sportowych,
- rozwój sportu dzieci i młodzieży,
- rozwój sportu osób niepełnosprawnych; główne obszary działań przyjęte do finansowania to: uczestnictwo osób niepełnosprawnych w letnich i zimowych obozach sportowych, udział w Mistrzostwach Polski, Europy i Świata oraz Igrzyskach Paraolimpijskich, klubowych sekcjach sportowych i sportowo-rekreacyjnych, szkolenie kadr kultury fizycznej, organizacja imprez sportowych i sportowo-rekreacyjnych, poradnictwo i kon-

sultacje medyczne oraz badania diagnostyczne, szkolenie centralne zawodników, promocja sportu osób niepełnosprawnych,

Szczegółowe informacje o wykorzystaniu środków finansowych pochodzących z dopłat do stawek w grach liczbowych zostały przedstawione w odrębnym punkcie sprawozdania.

Środek w części Nauka powołano po zatwierdzeniu ustawy budżetowej. Znaczne odchylenie od planu wykonania przychodów w tej części wynika z niewłaściwej oceny na etapie planowania możliwości uzyskiwania przychodów.

Niskie wykonanie przychodów w części Agencja Bezpieczeństwa Publicznego było spowodowane znacznie niższymi niż planowano wpływami ze sprzedaży zapasów środków materiałowych przechowywanych w celach mobilizacyjnych.